

Milyen Szegedet akarunk?

„Városok” szövetsége

Városunk lassan eléri a 200 000 főt; Európa egyik lehetséges csomópontja, mely Kelet-Európát és a Balkánt köti össze Közép-Európával. Kulturálisan és a tudományban pedig máris „Európa” része. Ezért számba kell vennünk, mi is Szeged sajátos missziója Európában és hazánkban. Ezen túl persze azt is, milyen várost kell alkossunk ahhoz, hogy minden polgára magának érezze, ügyeibe beleszólhasson, hogy a szomszédsági közösségek alkotta emberi melegség új minőséggé, megtartó, embert védő és vonzó várossá tegye Szegedet. Tudunk-e — kell-e — új Szegedet álmodni?

A „városfilozófia”

Ha az elmúlt 40 év történetét a városfejlődés szempontjából vizsgáljuk, arra a megállapításra juthatunk, hogy a néphatalom nevében éppen a nép, a város polgára szorult ki a város ügyéből, s csak nagyon távoli átfutásokkal, igen közvetve, tanácsstagjain keresztül kapta meg a dolgok formálásának illúzióját. Az ügyintézés jobbitását, olcsóbbítását ígérve, felszámolták a városi kerületeket, amelyek pedig a közvetlen népi önzagazgatás felé lehettek volna fejlesztendők.

Szeged esetében a „demokratikus” centralista modernizáció különösen pusztító volt, hiszen egyes részeit, „városait” a történelem során különös ízeket adó, markáns „egéniségekké” formálódtak. Alsóváros, a „paprika hazája”, „paraszt Szeged”, Felsőváros a halászközség, fuvarosok, hajósok kisvárosa volt, Móraváros és Rókus munkásnegyedekként születtek. Az ősi Tápé, a kincstári telepítésű Szőreg, a kiváltságos kiskun mezővárosként is létezett Dorozsma, egyaránt a centralista városhatalom üthengere alá kerültek. Persze, teljesen nem tüntek el e tradíciók, de e közösségek autonómiája megszűnt, s ezzel nagy akadály került az önkormányzat, a közvetlen részvétel gyakorlása elé.

A „demokrácia” egyirányú utca volt. A népfront körzeti bizottságai, a tanácsok lakóterületi bizottságai inkább csak fűgefalevelet jelentenek egy lényegében centralista struktúra elreplezésére és legfeljebb konzultatív szerepük lehetett, amikor a városhatalom a néppel „beszélgetni” öhajtott.

Ha komolyan vesszük saját jelszavainkat a néphatalomról, önkormányzatról, s a városi polgárt valóban be akarjuk vonni a városi közéletbe; tehát, ha ez a normánk, amit el akarunk érni, akkor meg kell állapítani: a mai városi tanács szervezete igen tagolatlan, s nem felel meg e céloknak. Egy 180–200 ezer fős város esetében ugyanis, a belső, szervezeti tagoltság már nélkül-

özhetetlen. Ezért a közvetlen beleszólás igénye és joga csak úgy valósulhat meg, ha újfajta városfelfogást alkotunk.

Kisvárosok füzere

Egy város közvetlen, népi önzagazgatásának konkrét formáit alapvetően történelmi fejlődése során kialakult szerkezet határozza meg, mint „földrajzi táj”. Szeged szerencsére „horizontálisan” fejlődött, egymással lazán kapcsolatban álló „kisvárosok” füzereként. De: nem túlzás kisvárosokról beszélni „a” városon belül? Azt hiszem nem — a részletek, az elhelyezkedés, a nagyságrendek ugyanis ezt mutatják.

A Belváros — „a” város — lakossága 30 000 körül lehet, Felsőváros, Alsóváros, Móraváros lélekszáma külön-külön meghaladja a 10 000 főt; az Északi város 15 000, Tarján 20 000 feletti lakosságot jelent. Rókus dinamikus fejlődésével e negyed a 20 000-es szám fölé mozog, Újszegeddel együtt. Petőfitelep is 10 000 fő körül lehet. A társult községek (a hivatalos statisztikai felhasználásban: „csatolt települések”, mint a gyarmatok esetében!), Szőreg, Tápé, Algyő, egyenként közelítenek — vagy már el is hagyták? — a 10 000 főhöz, Dorozsma pedig már túl is lépte. Szentmihálytelek, Hattyas, Gyálárét harmas településcsoportja együttesen 8000 fő fölé emelkedett.

Lélekszámukat tekintve, tehát, egyensúly van az egyes szomszédsági nagyságok között, kontúrujaik világosak, s a történelmi városrészek tradícióit is felhasználva, jó feltételeket adnak egy városi kerülettipusú belső tagolás kialakítására.

Társult városok?

Érdemes lenne tehát a városon belül 13–14 olyan kerület kialakítása, amely autonómiát kapna saját ügyeiben; saját költségvetéssel rendelkezne, saját választott tanács igazgatná, gazdájaként saját kisvárosának.

Természetesen, azok a feladatok, amelyek összárosi szinten hatékonyabban oldhatók meg (közisztatás, ingatlankezelés, városgazdálkodás...), kár lenne decentralizálni. Mindenesetre, az ilyen „kisvárosi” társult kerületek lehetnének pl. gazdái az egészségügy, a közoktatás, a szociális és a közellátás, a sport és a kultúra bizonyos területeinek (mozi, fiókkönyvtárak...), lehetőséget teremtve kisközségek és új tradíciók kialakulásának, segítve a belvároscentrikus élet oldódását is, jobban bekapcsolva a kerület területén található vállalatokat a körzeti életbe. A társult községekben pedig vissza kellene állítani a közösségi tanácsokat.

E „társult kerület” jellegű tanácsok és a tanácsok az egyes polgárral való mindennapi kapcsolat élményét és lehetőségét adnák, s gyakorló terepét jelentenék a köz ügyeibe való beletanulásnak. Itt nőhetnének fel — a közösség szeme előtt — azok a várospolitikusok, akik aztán az (össz)városi tanácsban tanácsnokként képviselhetnék kerületüket és a várost.

Persze, egy ilyen decentralizálás a városi tanács feladatait és szervezetét is átforgatná, s több energiát és figyelmet adna a város általános érdekű ügyei számára.

A város tanácsa

Újra kellene gondolni tehát a városi tanács belső szerkezetét és működését is. Mindenekelőtt egy kisebb, 30–40 fős, egytestületű városi tanács lenne kívánatos és lehetséges. A végrehajtó bizottság — mely laikus testületként olykor látványosan nem tudott megfelelni feladatainak — jogait a városi tanács gyakorolhatná. A vb-től fennmaradó operatív ügyeket viszont — hogy a város tanácsát ne terheljük — a kerületi és a társult községek tanácselnökeiből álló „elnöki bizottság” intézhetné a polgármester vezetésével.

Nem véletlenül használok e régi fogalmunkat: polgármester. Úgy gondolom ugyanis, hogy érdemes lenne a polgármester-funkciót megteremteni: őt a város összes polgára választaná. Emellett a város tanácsa megválaszthatná (akár egy évre) saját elnökét, aki a testület képviselőjeként a döntéshozatalban demokratizmusát biztosítaná — társadalmi munkában, hogy ellensúlyt teremtsen a városi igazgatást vezető polgármesterrel (aki a tanács társelnöke lehetne), és a városi bürokráciával — s ha kell, felsőbb hatalmasságokkal — szemben. A tanács e munkáját egy hivatásos titkár szervezhetné (= a tanács titkára). E titkár szerepe nem lenne tehát azonos a mai vb-titkárával. Ez utóbbi tisztelet bele kellene olvasztani a polgármester funkciójába. A vb-titkár helyett a hivatali apparátust, ha szükséges, egy főtitkár irányítaná, közvetlenül a polgármesternek alárendelten.

E javaslat felvázolásakor a szakszerűség és a demokrácia egyensúlya foglalkoztatott, az utóbbi primátusát igényelve. Fel lehet persze vetni e vázlatlathoz szemben: nem lenne egy ilyen új szervezet túl költséges?

A demokráciát ellenzők ugyanis legtöbbször „gazdasági” megfontolásokkal operálnak, ha már kifogytak az érvekből. Kétségtől, egy demokratikus városirányítás költségesebb, mintha egy teljhatalmú kormányzó dirigálná a várost. Am a mai közigazgatás sem olcsó mulatság! És úgy gondolom, meg lehetne teremteni egy új, demokratikus városműködés olcsó formáit is — ha akarjuk!

Anderle Ádám

(Folytatjuk.)

Gleccserek és tűzhányók

A Magyar–Finn Baráti Kör tagjai ma, hétfőn délután 5 órai kezdettel a városi tanács klubtermében tartják a nyári szünet előtti utolsó összejövetelüket. Programjukban Gleccserek és tűzhányók szigetén cím-

DM-EXKLUIZÍV

Expo a klimatizált sivatagban

Nem tudni még, lesz-e Bécs—Budapest világiállítás hat év múlva. De biztos, hogy lesz sevillai — 1992-ben. Vajon Andalúziában hogy készülnek az Expóra, fordítható-e a spanyolországiak tapasztalata a mi javunkra? Efféle kérdések foglalkoztattak, amikor arról értesültem, hogy az ottani világiállítás egyik tervezője, Jaime Lopez de Asiain professzor Szegedre jön, és az általa irányított egyetemi tanszéken — a bioklimatikus építészetin — folyó világiállítási előkészületekről tart előadást. Előzetesen annyit sikerült megtudnom, hogy az Expo egyik témacsoportja épp az ökológiai szemléletű környezetlakítás, s hogy a professzor tanszékének jutott a feladat: valamilyen módon küzdje le a sajátos sevillai klíma vendégülő nehézségeit. Abban a Guadalquivir-parti mediterrán városban ugyanis áprilistól októberig 35 Celsius-fok az átlagos hőmérséklet, a levegő páratartalma pedig szinte sivatagi: 40 százalékos. Turisták millióit sétáltatni pavilontól pavilonig ilyen forróságban órákon, sőt napokon át — bizony, nem volna épp vendégcsalogató fogás. A klimatizált kiállítóterekből kilépőt minden bizonnyal megütné a guta, tehát le kell hűteni a külső közlekedő- és pihenőtereket! Ha az olyan egyszerű volna!...

— Pedig mint minden zseniális megoldás, a professzor úr is egyszerű...

— Abból indultunk ki, hogy az árnyékvető növényzet és épületelem, meg a víz áldásos hatását a mediterrán vidék embere már ősrégben kitalálta. A szőlővel befuttatott lugas, a fa árnyéka, a lehetőleg minél nagyobb vízfelület hűsítő hatása a bioklimatika, tehát a természet adta temperálás ősi eszköze. Mi tehát semmi újat nem találtunk ki, csak az elemeket válogatva, párosítva olyan kombinációt hoztunk létre a 360 ezer négyzetméternyi sétátér hűtésére, mely így, ebben a felállásban az ez idő szerinti leghatásosabb és még a mediterrán világtól sem idegen, sőt ahhoz hangulatában is illő, atmoszférateremtő csústechnikai megoldás. Kedvez ehhez a kiállítási terület, melyet a Guadalquivir élő- és holtága vesz körül, s amely egyetlen, középkori kolostort leszámítva, mezőgazdasági terület volt. A víz tehát adott, kötöttség pedig semmi.

A hatalmas, szinte szigetszerű 40 ezer hektáron nemcsak sajnálatból hagyják meg a kolostort. Mielőtt elindult volna felfedezni Amerikát Kolumbusz Kristóf, néhány hónapot töltött ott ugyanis. És mert a világiállítást épp az Újvilág felfedezésének ötszázadik évfordulóján nyitják meg, az emlékezetes tett beépül az Expo koncepciójába is.

— Mi az embert szeretőnk felfedeztetni Sevillá-

nem temperált helyeken — a tervezőteam tehát meggyőzte a kiállítás igazgató-ságát! Ügyeltünk az átmenetekre, figyelembe vettük, hol, mennyi időt tölt majd a sétáló, s ezért még szélfogó tornyokkal, vízporlasztókkal, növényzettel befuttatott pergolákkal is kiegészítettük a rendszert. A szükséges korrekciókra van még három évünk, de közben már kivitelezhető a teljes kiállítóterületen a bioklimatikus rendszer.

— Aligha kétséges: ilyen komfort sok pénzbe kerül...

— A hagyományos parképítésnek körülbelül a húszszorosába, de nem tekintjük kidobott pénznek. Ha annyit embert odacsodítunk, kényelmüket kell szolgálnunk! Meg aztán a világiállításra épített nemzeti pavilonok elbontása után is megmarad a mi munkánk: a 750 ezer lakosú Sevilla nagyvárosi parkja lesz, hiszen szomszédos az Expóra kiépítendő szabadidő- és sportcentrummal, illetve az állandó építményekkel, melyeket az egyetemek, közintézmények kapnak meg a világiállítás után. És persze, meghagyjuk az Amerika felfedezésének szentelt múzeumot is.

— Az attraktív, klimatizált környezethez vajon illeszkednek-e majd a nemzeti kiállítóterek?

— Kevés az információ, hiszen nyilván tudja, minden ország maga építi pavilonját. Mi mindenesetre összeállítottuk egy ajánlást a külföldi tervezőkollégáknak a magunk elképzeléséről, hogy alkalmazkodni tudjanak. Nem viccnek számom, de Svájc a bioklimatika jegyében egy jégpavilon ötletét vetette föl...

Jaime Lopez de Asiain professzor végül elmondta: az egész bioklimatikus rendszert 19 fokos vízzel működtetik. Az a szökőkútcsodát is, melynek vízjátéka valamennyi részt vevő ország himnuszát „el tudja muzsikálni”.

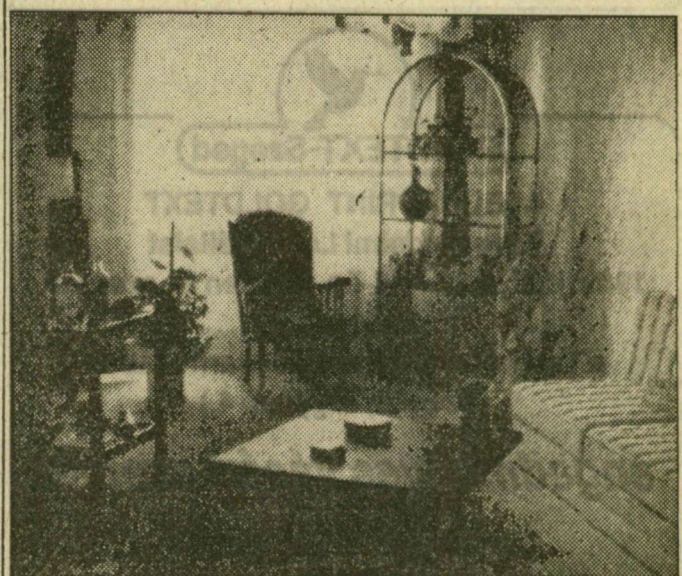
Nincs az a Sevilla olyan messze! 1992-ig pedig a most kiürült valutakeretek is feltöltődnek!... Hát ha tanulhatunk még tőlük valami 1995-ig...

Pálffy Katalin

Apró helyéért

Csongrád megye I. sz. választókerületében, Apró Antal képviselő megüresedett helyére eddig négy javaslat érkezett a szegedi népfrent bizottsághoz. Tápé, Algyő, Felsőváros képviselőjének jelölnek Raffay Ernőt, Valastyán Pált, Papp Ferencet és Dobozsy Leventét. A szegedi népfrentosok továbbra is várják a körzetileg illetékes állampolgárok, szervezetek javaslatait, amelyeket a Vörösmarty u. 3. sz. alatti székházban gyűjtenek. Telefonszámuk: 12-059.

Meghitt szobák...



...fogadják azokat az érdeklődőket, akik a Kukovecz Nana u'cai, épülő tízemeletes lakóház első szintjére betérnek. A Délép és a Domus itt rendezett be négy lakást, azzal a céllal, hogy ötleteket adjanak a panellakások jelenlegi és majdani lakóinak az otthonok berendezéséhez. Ezt a bemutatót egész héten felkereshetik az érdeklődők

Tisztább a tej

A vizsgálati adatok szerint számottevően csökkent az antibiotikummal szennyezett bolti zacskós tej aránya — tájékoztatta Sohárd Judit, az Országos Élelmezés- és Táplálék tudományi Intézet főosztályvezetője az MTI munkatársát. Az 1988-ban elvégzett 3 ezer 135 vizsgálatból csak 61 mutatott a megengedettnél magasabb gátlóanyag-tartalmat. Ez a vizsgált mennyiségnek 1,9 százaléka, míg 1986-ban 8,8, 1987-ben pedig 5,7 százalé-

kos szennyezettséget tapasztaltak. A zacskós tejben talált antibiotikum azt jelzi, hogy egyes állami, szövetkezeti és magángazdaságokban nem tartják be az állatgyógyászati úgyszerrel való kezelés idejét. A MEM fellépésére a gazdaságok most már jobban figyelembe veszik ezt a tényezőt, s a kezelt állatoknál csak a várakozási időt követően kezdik meg a tej értékesítését.